

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİNİN YAPTIKLARI "UYGULAMA" ÇALIŞMASINA AİT BİR
ARAŞTIRMA

Araş.Gör.Zeynep KUNTER*

Rehberliğin ilk belirmeye başlaması yirminci yüzyıl başlarında ABD'nde olmuştur ve en çok da bu ülkede gelişme göstermiştir. Ancak, Avrupa ülkeleri rehberlik olayını ABD'nde olduğu kadar benimsememişlerdir. Ülkemizde ise, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, ABD'nden etkilenecek rehberlikten söz edilmeye başlanmıştır (Bakırcıoğlu, 1985, s.23).

Teknolojinin her geçen gün daha çok gelişmesi ve bu nedenle de toplumsal sıkıntılarının, dolayısıyla da kişilerarası ilişkilerde ortaya çıkan sorunların daha çok yaşanmaya başlaması ve bireylerin karşılaştıkları yeni ihtiyaçlar, rehberlik ve psikolojik danışmayı önemli ve gerekli kılan nedenlerdendir.

Psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetleri, eğitimin bir parçası olarak uzun yıllardan beri ele alınmış bir hizmet türüdür.

Rehberlik, bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanınması ve doğru tercihler yaparak kendini gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel bir yardım sürecidir (Kuzgun, 1988, s.5).

Eğitim hizmetlerinde çalışan psikolojik danışman, her düzeydeki eğitim kurumlarında öğrencilerin eğitim programı, meslek seçimi ve uyum sorunlarını çözmelerine yardım eden, öğretmen ve ana babalara yol gösteren bir uzmandır.

Psikolojik danışman olarak eğitim kurumlarında çalışan uzmanların yapması gereken bir çok görevleri vardır. XI. Milli Eğitim Şurası'nda (1992, s.66-67) tespit edilen esaslar dikkate alınarak eğitim kurumlarında çalışan psikolojik danışmanların görevleri şöyle sıralanabilir;

1) Öğrencilerin sahip oldukları gizil güçleri, ihtiyaçları, beklentileri konusunda bilinçlenmelerine, iş ve eğitim imkanlarından haberdar olmalarına, kendilerini toplumun beklentileri doğrultusunda gerçekleştirmelerini sağlayacak kararlar vermelerine yardımcı

* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

2) Öğrencilerin bireysel özelliklerini doğru ve ayrıntılı bir biçimde tespit etmek amacı ile çeşitli psikolojik ölçme araçları uygular, ölçme araçlarından alınan sonuçları öğrencilere bireysel olarak yorumlar,

3) Eğitim ve iş imkanları hakkında güncel, ayrıntılı bilgi toplar, bunları öğrencilere duyurur,

4) Öğrencilerin sorunlarının kaynağını bulmalarına, sorunlarını uygun yollarla çözmelerine yardımcı olmak için bireysel veya grupta psikolojik danışma yöntemlerini uygular,

5) Öğrencilerin, yöneticilerin, öğrenci velilerinin öğrencilerle ilgili sorunlarını çözmelerine yardım eder.

Yukarıda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, rehberlik ve araştırma merkezleri ve okulların rehberlik servislerine atanacak olan psikolojik danışmanların mezun oldukları yükseköğretim programları; Fakültelerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümleri, Özel Eğitim Bölümleri veya Anabilim Dalları ve Psikoloji Bölümleri'dir (MEB., 1991, s.212).

Bu yükseköğretim programlarından mezun olan öğrencilerin, gerekli teorik bilgi ve beceri ile donatılmış olmaları beklenir. Eğitim kurumlarında çalışacak olan psikolojik danışmanların, yapmakla yükümlü oldukları görevler gözönüne alınırsa, dört yıllık program içinde verilecek teorik bilginin ve pratik için gerekli uygulama olanaklarının ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrenciler edindikleri teorik bilgi ve becerileri ne ölçüde kullanabildiklerini son sınıfta yaptıkları uygulama faaliyetinde anlama imkanı bulurlar.

Öğrenciler uygulama faaliyetinde, kurumun amaçlarını tanır; kurum içindeki yerini, görevlerini tanır, haklarını bilir; kendi yetenekleri ile kurumdaki görevleri arasında bir ilişki kurar; kuramsal bilgilerini uygulama imkanı bulur; kuramsal tutum ve davranışlar kazanır, çalışma ilkelerini öğrenir ve bunlara uyum sağlar, kontrollü sorumluluk alır, özellikle gezi, gözlem, küme çalışması, uygulama ve mesleki toplantılara etkin olarak katılır (MEB., 1992, s.76,77).

Yukarıda da belirtilen nedenlerden ötürü, uygulama faaliyetinin eğitim içinde çok önemli bir yeri vardır. Öğretmenlik uygulamalarının değerlendirilmesi konusunda, ülkemizde az da olsa araştırmaya rastlanmaktadır (Çağlar, 1992), Ancak, Eğitim Fakültelerinin içinde yer alan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencilerinin yaptıkları uygulama faaliyetlerine ait bir değerlendirmeye rastlanmamıştır.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencileri, uygulamalarını ortaöğretim

kurumlarının rehberlik servislerinde yaptıkları için, onların uygulama faaliyetleri ayrı bir değerlendirmeye incelenebilir. Çünkü, öğretmen adaylarının uygulamada yaptıkları etkinliklerle, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencilerinin uygulamada yaptıkları etkinlikler birbirinden farklıdır.

Bu araştırmada, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü son sınıf öğrencilerinin uygulama faaliyetlerinin genel bir değerlendirmesi ve olası problemlerin saptanıp, gerekli tedbirlerin alınması amaçlanmaktadır.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık 4. sınıf öğrencilerinin uygulama (staj) faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır;

- 1) Uygulama yapılan okul yönetiminin rehberlik faaliyetlerine bakış açısı nasıldır?
- 2) Uygulama yapılan okulun rehberlik faaliyetleri ve uygulamaya giden öğrencilerin yaptıkları rehberlik faaliyetleri nelerdir?
- 3) Öğrencilerin uygulama faaliyetlerinde yeterli ve yetersiz olduklarını düşündükleri konular nelerdir?
- 4) Öğrencilerin uygulamanın bir parçası olan derse girme ve ders anlatma konusundaki görüşleri nelerdir?
- 5) Öğrencilerin uygulama sırasında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
- 6) Uygulama faaliyeti, öğrencilerin mesleki tutumlarını ne yönde etkilemiştir?
- 7) Öğrencilerin uygulama öncesi ve uygulama sırasında bölüm yönetiminden beklentileri ve önerileri nelerdir?

ÖNEM

Eğitim Fakültelerinin eğitim programları içinde yer alan öğretmenlik uygulamalarına ilişkin çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Ancak, aynı fakülte bünyesinde yer alan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümlerinin yaptığı uygulama (staj) faaliyetleriyle ilgili çalışmalara rastlanmamıştır. Nitelik açısından farklı yapıya sahip olan bu uygulamanın ve çıkan sonuçların ayrıca ele alınması gerekli görülmüştür. Bundan dolayı, yapılan araştırmanın ilgili alandaki bu boşluğu doldurması açısından, önemli olacağı düşünülmüştür.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin, daha sonraki uygulama çalışmalarının etkin bir şekilde yürütülmesinde katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Tüm bunlara ilave olarak, elde edilen verilerin ilgili bölümün ders programlarında da gerekli düzenlemelerin ve geliştirmelerin yapılmasına ışık tutacağı ümit edilmektedir.

Yukarıda ifade edilen katkılarından dolayı araştırma önemli görülmüştür.

SINIRLILIKLAR

1) Araştırma 1992-1993 öğretim yılında Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık 4. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.

2) Bu araştırma anket formundaki sorularla sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın amacı, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü 4. sınıf öğrencilerinin uygulama faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmada 4. sınıf öğrencilerinin tümüne (N:38) ulaşıldığından dolayı, bu grup araştırmanın çalışma evrenini oluşturmuştur.

Araştırmada ihtiyaç duyulan veriler, açık uçlu sorulardan oluşan bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Anketin geliştirilmesi için, uygulamaya katılmış olan bir grup öğrenci ile yapılan ön görüşme sonuçlarından, ilgili literatürden (öğretmenlik uygulama çalışmaları gibi) yararlanılmıştır. Geliştirilen anket, uygulamaya katılan 38 öğrenciye uygulanmıştır.

Ankete verilen cevapların dökümü, araştırmacı tarafından yapılmıştır. Öğrencilerin uygulama faaliyetlerine yönelik sorunlarına ilişkin verilerin yorumlanmasında, yüzde hesabı kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, son sınıf öğrencilerine verilen anketlerden elde edilen verilerin işlenmesiyle varılan bulgulara ve yorumlarına yer verilecektir.

Uygulamaya giden öğrencilere açık uçlu soru ile, gittikleri okulun idari yönetiminin, rehberlik faaliyetlerine bakış açısının ne yönde olduğu sorulmuştur. Alınan sonuçların dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Okul yönetiminin rehberlik faaliyetlerine bakış açısı

Okul yönetiminin rehberlik faaliyetlerine bakış açısı	N	%
Olumlu	16	80
Olumsuz	4	20
TOPLAM	20	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi, öğrencilerin değerlendirmelerinden, uygulama yaptıkları okulların idari yönetimlerinin, rehberlik faaliyetlerine %80 olumlu, %20 ise olumsuz bakış açısı içinde oldukları görülmüştür.

Bu veriler bize, uygulamaya gidilen okulların idari yönetimlerinin büyük bir çoğunluğunun, rehberlik faaliyetlerine olumlu bir bakış açısı sergilediklerini ve destek olduklarını, yani rehberlik faaliyetlerine inandıklarını göstermektedir. Ancak, düşük bir yüzde bile olsa yine olumsuz bakış açısına sahip olan okul idarecilerinin olduğu da görülmektedir.

Uygulama yapılan okulun rehberlik servisinde yapılan rehberlik faaliyetlerinin neler olduğu öğrencilere açık uçlu soruyla sorulmuş ve alınan cevaplar belli kategorilere ayrılıp yüzdelik değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Uygulama yapılan okulun rehberlik servisinde yapılan rehberlik faaliyetleri

Rehberlik servisinde yapılan faaliyetler	N	%
Anket, test, envanter uygulamaları	18	26.5
Bireysel danışma	16	23.5
Mesleki rehberlik	10	14.7
Grupla danışma	6	8.8
Sosyometri, kimdir bu? gibi tekniklerin uygulanması	4	5.9
Bilgi verme	4	5.9
Toplu dosya düzenleme	2	3
Veli görüşmesi	2	3
Eğitsel kol çalışması faaliyetleri	2	3
Okul gezisi düzenleme	1	1.5
Seminer düzenleme	1	1.5
Dergi çıkartma	1	1.5
Pano hazırlama	1	1.5
TOPLAM	68	100

Uygulama yapılan okulların rehberlik servislerinde yapılan rehberlik faaliyetlerinin dağılımını gösteren Tablo 2'de de görüldüğü gibi anket, envanter, test uygulama ve sonuçlarını değerlendirme çalışmaları %26.5, bireysel danışma %23.5, mesleki rehberlik faaliyetleri %14.7, grupla danışma %8.8 olarak diğer faaliyetlerden daha fazla görülmektedir. Bu

faaliyetlerin dışında, rehberlik servislerinde gözlenen diğer uygulamalar ise, sosyometri, kimdir bu? gibi teknikler ve öğrencilere bilgi verme %5.9, toplu dosya düzenleme, veli görüşmeleri ve eğitsel kol çalışmaları %3, okul gezisi, seminer düzenleme, dergi çıkartma ve pano hazırlama gibi çalışmalar %1.5 olarak dağılım göstermektedir.

Uygulamaya gidilen okulların rehberlik servislerinde en çok yapılan faaliyetler; anket, test, envanter uygulamaları, bunların sonuçlarının değerlendirilmesi ve yorumlanmasıdır. Okullardaki öğrencilerin bireysel danışma, mesleki rehberlik ve grupla danışma için rehberlik servislerinden daha fazla yararlandıkları görülmektedir.

Uygulamaya giden öğrencilerin uygulama süresinde yaptıkları faaliyetlere ilişkin bulgular ve yorumları Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Uygulamaya giden öğrencilerin rehberlik servisinde yaptıkları rehberlik faaliyetleri.

Öğrencilerin uygulamada yaptıkları rehberlik faaliyetleri	N	%
Derse girme	38	100
Bireysel danışma	29	76.3
Grupla danışma	29	76.3
Anket, test, envanter uygulama	29	76.3
Sosyometri, kimdir bu? gibi uygulamalar	7	18.4
Mesleki rehberlik	5	13.2
Toplu dosya hazırlama	2	5.3
Pano hazırlama	2	5.3

N:38

Öğrencilerin tümünün uygulama süresinde derse girme ve ders anlatma faaliyetlerini yaptıkları görülmektedir. Bireysel danışma, grupla danışma, anket, test, envanter uygulama ve yorumlama çalışmaları %76.3 ile yapılan faaliyetlerden, öğrencilerin tercih ettikleri çalışmalar olarak görülmektedir. Yapılan diğer rehberlik faaliyetleri ise, sosyometri, kimdir bu? gibi tekniklerin uygulanması % 18.4, mesleki rehberlik çalışmaları %13.2, toplu dosya ve pano hazırlama %5.3 olarak dağılım göstermektedir.

Öğrencilerin uygulama yaptıkları okullarda derse girme ve ders anlatma faaliyetinin öğrencilerin tümü tarafından yapılması, bu faaliyetin zorunlu olmasından kaynaklanmaktadır. Uygulama süresince öğrencilerden bireysel danışma ve grupla danışma faaliyeti yürütmeleri alan çalışması dersi için istendiğinden, bu faaliyetler de diğerlerinden fazla yapı-

lan çalışmalar içinde yer almıştır. Öğrencilerin diğer tercih ettiği faaliyetler anket, test ve envanter uygulamaları ve yorumlamalarıdır.

Öğrencilerin uygulama faaliyetlerinde yeterli ve yetersiz olduklarını düşündükleri konulara ilişkin bulgular öğrencilere açık uçlu soru ile sorulmuş, alınan cevaplar konularına göre ayrılmış ve ayrı tablolarda yüzdelik değerlere göre gösterilmiştir. Öğrencilerin kendilerini yetersiz buldukları konular Tablo 4'de, öğrencilerin kendilerini yeterli buldukları konuların dağılımı ise Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin kendilerini yetersiz buldukları konular

Öğrencilerin kendilerini yetersiz buldukları konular	N	%
Bireysel danışma	15	39.5
Grupla danışma	14	36.8
Yetersiz olduğunu düşündüğü bir alan belirtmeyenler	9	26.7
Tecrübe ve pratik eksikliği	5	13.2
Envanter, test uygulama ve yorumlama	4	10.5
Teorik bilgi eksikliği	3	7.9
Rapor hazırlama	2	5.3
Mesleki rehberlik	1	2.6
Öğrencilerle iletişim	1	2.6

N:38

Öğrencilerin %39.5'i bireysel danışmada, % 36.8'i grupla danışmada kendilerini yetersiz algılamaktadırlar. Yetersiz olduğu bir alanın olduğunu belirtmeyenler ise, %26.7'dir. Öğrencilerin kendilerini yetersiz buldukları diğer alanlar; %13.2 tecrübe ve pratik eksikliği, % 10.5 envanter, test uygulaması ve yorumlaması konusundaki eksiklik, %7.9 teorik bilgi eksikliği, % 5.3 rapor hazırlama, % 2.9 mesleki rehberlik ve öğrencilerle iletişimdir.

Öğrenciler en fazla bireysel ve grupla danışma konularında kendilerini yetersiz hissetmişlerdir. Bunun nedeni olarak, öğrencilerin çoğunun ilk defa bireysel ve grupla danışma yapması gösterilebilir. Bireysel danışma ve grupla danışma yapmak hem çok yeterli bir bilgi birikimi, hem de bu konuda bir çok uygulama yapmayı gerektirdiği için, öğrencilerin bu konularda kendilerini yetersiz hissetmeleri çok doğaldır.

Tablo 5: Öğrencilerin kendilerini yeterli buldukları konular

Öğrencilerin kendilerini yeterli buldukları konular	N	%
Kendini yeterli bulduğu konu belirtmeyenler	15	39.5
Grupla danışma	4	10.5
Ders anlatma	4	10.5
Öğrenciyle iletişim	4	10.5
Envanter uygulama ve yorumlama	4	10.5
Bireysel danışma	3	7.9
Teorik bilgi	2	5.3
Mesleki rehberlik	1	2.6

N:38

Öğrencilerin kendilerini yeterli buldukları uygulama konularının dağılımı Tablo 5'de gösterilmiştir. Öğrencilerin % 39.5'i kendini yeterli bulduğu alan belirtmemiştir. Grupla danışma, ders anlatma, öğrenciyle iletişim, envanter uygulama ve yorumlamada öğrencilerin % 10.5'i kendilerini yeterli bulmuşlardır. Öğrencilerin kendilerini yeterli buldukları diğer konular, % 7.9 bireysel danışma, % 5.3 teorik bilgi, %2.6 mesleki rehberliktir.

Öğrenciler içinde, kendini yeterli bulduğu konu alanı belirtmeyenlerin oranı, diğer yeterli olduklarını düşündükleri konu alanlarına göre oldukça yüksek bir yüzdeye sahiptir. Bu da, öğrencilerin kendilerini bir çok konuda yetersiz bulduklarını göstermektedir. Zaten bu, tablo 4'de de görülebilir. Öğrencilerin kendilerini yeterli buldukları konu alanları, çok az kişi tarafından belirtmiştir. Bu oranlar çok düşüktür.

Öğrencilerin uygulamanın bir parçası olan derse girme ve ders anlatma konusundaki görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin derse girme ve ders anlatma konusundaki görüşleri

Derse girme ve ders anlatma konusundaki öğrenci görüşleri	N	%
Öğrenciyi tanıma ve tecrübe açısından yararlı	16	47.4
Gereksiz bir uygulama	11	28.9
Olumlu veya olumsuz bir görüşü olmayanlar	7	18.4
Uygulamadan hoşnut kalanlar	2	5.3
Ayrı bir uygulama olarak yapılmalı diyenler	2	5.3
TOPLAM	38	100

Tablo 6'da da görüldüğü gibi, öğrencilerin % 47,4'ü derse girme ve ders anlatma uygulamasını öğrenciyi tanıma ve tecrübe olması açısından yararlı, % 28.9'u ise gereksiz bir uygulama olarak değerlendirmişlerdir. Olumlu veya olumsuz bir düşünce belirtmeyenler ise,

% 18.4'dür. Derse girme ve ders anlatma uygulamasından hoşnut kaldığını belirten ve ayrı bir uygulama olarak yapılmalı diye değerlendirenler ise % 5.3'dür.

Öğrencilerin yaklaşık yarıya yakını, uygulama içerisinde yapmak zorunda oldukları bir faaliyet olan, derse girme ve ders anlatma olayını öğrenciyi tanıma ve tecrübe olması açısından yararlı bulmuşlardır. Öğrenciler açık uçlu soruya verdikleri cevaplarda, derse girme ve ders anlatma esnasında yaptıkları işten başarı hazzı hissettiklerini ve bu konuda başarılı olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerden % 28.9'u bu uygulamanın gereksiz olduğu görüşündedir. Bunun açıklaması olarak yine öğrenciler, rehber danışman olarak ortaöğretimde çalışanların derse girerek, öğrencilerin gözünde bir otorite simgesi oluşturduklarını ve bununda yapılan rehberlik faaliyetlerini aksatacağını belirtmişlerdir.

Bu tabloda olumlu veya olumsuz bir görüş belirtmeyenlerin oranı da az değildir.

Öğrencilerin uygulama sırasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular, sorun çeşitlerine göre yüzdelik değerlerde Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin uygulama sırasında karşılaştıkları sorunlar

Öğrencilerin uygulama sırasında karşılaştıkları sorunlar	N	%
Bireysel ve/veya grupla danışma için fiziksel şartların yetersiz oluşu	15	39.5
Bireysel ve/veya grupla danışma yapmaya yeterli zamanın olmayışı	8	21.1
Uygulamanın yapıldığı okulun uygulamalara getirdiği kısıtlamalar	4	10.5
Grupla danışma için öğrenci bulunmasında zorluk	4	10.5
Okul yönetiminin kabul görmeme	3	7.9
Tecrübesizlikten doğan kişisel sorunlar	3	7.9
Okul yönetiminin ilgisizliği	2	5.3
Öğrenci ilgisizliği	2	5.3
Yaş sorunu	1	2.6
Görüşmelerde rahatsız edilmek	1	2.6
Pratik yapmadan uygulamaya gitmek	1	2.6
Uygulama dışı işler yapmak	1	2.6
Öğretmen ve öğrencilerin olumsuz tutumu	1	2.6
Mezun olunan okullara uygulamaya gitmek	1	2.6
Bireysel görüşme için öğrenci bulunmasında zorluk	1	2.6
Uygulanacak materyal eksikliği	1	2.6
Uygulama sırasında hiç bir sorunla karşılaşmayanlar	12	31.6

N:38

Tablo 7'de de görüldüğü gibi açık uçlu sorulara verilen cevaplar, geniş bir dağılım göstermektedir.

Uygulama okullarında bireysel ve/veya grupla danışma yapmak için yer bulamayan öğrenciler % 39.5'i, okullarda bireysel ve/veya grupla danışma yapmaya yeterli zaman bulamayan öğrenciler % 21.1'i oluşturmaktadır. Öğrencilerin % 10.5'i idarenin uygulamalara getirdiği kısıtlamalar ve grup oluşturmada zorluk, % 7.9'u okul yönetimince kabul görme ve tecrübesizlikten doğan kişisel sorunlar, % 5.3'ü okul yönetiminin ve öğrencilerin ilgisizliği, % 2.6'sı yaş sorunu, pratik yapmadan uygulamaya gitmek, uygulama dışı işler yapmak, öğretmen ve öğrencilerin olumsuz tutumu, mezun olunan okullara gitmek, bireysel görüşme için öğrenci bulmak, uygulanacak materyal eksikliği gibi sorunlar yaşamışlardır. Uygulama sırasında hiç bir sorunla karşılaşmayanların yüzdesi ise 31.6'dır.

Tablo genel olarak incelendiğinde, öğrencilerin uygulama sırasında karşılaştıkları en önemli sorunlar, bireysel veya grupla danışma için fiziksel şartların yetersiz oluşu ve bireysel veya grupla danışma yapmaya yeterli zamanın olmayışı almaktadır. Diğer sorunlar ise dağınık bir dağılım göstermektedir.

Ortaöğretim kurumlarında rehberlik faaliyetlerinin yürütülmesi için daha önce planlanmış bir fiziksel alanın olmayışı, faaliyetlerin yürütülmesinde sorunlara neden olmaktadır. Yine ortaöğretim kurumlarında, rehberlik faaliyetlerinin yapılabilmesi için yeterli sürenin de olmayışı öğrencilerin, rehberlik faaliyetlerinden bireysel danışma için tenefüslerinin, grupla danışma için ise, öğle yemeği aralarının kullanılmasına yol açmıştır. Bu süreçlerde uygulama yapan öğrencilerin grupla ve bireysel danışma yapmasına yeterli olanağı sağlamamaktadır.

Yine de, uygulama yapılan okullarda, hiç bir sorunla karşılaşmayan öğrencilerin oranı yüksektir.

Uygulama süresince, öğrencilerin yaşadıkları tecrübelerin onların mesleki tutumlarını ne yönde etkilediğine ilişkin veriler ve yüzdeler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Uygulama faaliyetlerinin öğrencilerin mesleki tutumlarına olan etkisi

Uygulama faaliyetlerinin öğrencilerin mesleki tutumlarını ne yönde etkilediği	N	%
Olumlu yönde etkiledi	20	52.6
Olumsuz yönde etkiledi	6	15.8
Ortaöğretimde çalışmayı düşünmüyorum	6	15.8
Bir düşünce belirtmeyenler	3	7.9
Etkilemedi diyenler	3	7.9
TOPLAM	38	100

Tablo 8'de görüldüğü gibi, öğrencilerin % 52.6'sının uygulama faaliyeti mesleki tutumunu olumlu, % 15.8'inin ise olumsuz yönde etkilemiştir. Ortaöğretimde çalışmayı düşünmeyenler ve bu uygulamanın mesleki tutumlarını hiç bir yönde etkilemediğini düşünenler ise % 7,9'dur.

Bu soruya ortaöğretimde çalışmak istemiyorum, uygulama mesleki tutumumu olumsuz yönde etkiledi, bir etki yapmadı diye cevap verenler ve bir düşünce belirtmeyenler % 47.4'ü kapsamaktadır. Bu oran da bize, bu uygulamanın istenen verimde ve istenen amaçlara uygun şekilde gerçekleşip, gerçekleşmediği konusunu düşündürmektedir.

Bu uygulamanın mesleki tutumunu olumlu yönde etkilediğini belirten öğrencilerin yüzdesi bile, uygulamaya giden öğrencilerin yaklaşık yarısının bu görüşte olduğunu göstermektedir. Bu öğrenciler, dört yıllık aldıkları eğitim sonucunda pratik yapma imkanı bulmaları ve mesleklerinin gerçekten neleri etkileyip, değiştirebildiklerini görmeleri sonucu olumlu bir tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu öğrencilerin içinde, uygulama sırasında sorunlarla karşılaşan ancak bu aksaklıkları değiştirmek için meslekte çalışmayı isteyenlerin oranı da fazladır.

Öğrencilere, uygulamanın daha verimli ve istenen amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmesi için beklentileri ve bu konudaki önerileri sorulmuş, alınan cevaplar konularına göre Tablo 9'da yüzdelik değerlerle gösterilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin uygulama konusundaki beklentileri ve önerileri

Öğrencilerin beklentileri ve öneriler	N	%
Derslerin uygulama öncesinde bireysel ve grup uygulamalarına yönelik verilmesi	19	50
Uygulama öncesinde uygulama hakkında bilgilendirme yapılması	17	44.7
Uygulama yapılacak okulların dikkatle seçilmesi	14	36.8
Okul seçimini öğrencilerin yapması	9	23.7
Uygulamanın okulun açıldığı ilk günün başlamaması	8	21.1
Uygulama okullarına bölüm elemanları tarafından daha sık ziyaret yapılması ve faaliyetlerin izlenmesi	7	18.4
Uygulama süresinin arttırılması	5	13.2
Uygulama yapılacak okullarla daha önceden iletişime girilmesi	5	13.2
Uygulama sırasında bölümde derslere devam edilmesi	4	10.5
Uygulama süresinin yarıyıllara dağıtılması	3	7.9
Uygulamanın 8. yarıyıldan yapılmaması	3	7.9
Uygulama sırasında bölüm içinde uygulamaya ve sorunlara ilişkin toplantıların yapılması	3	7.9
Öğrencilerin istedikleri kişilerle uygulamaya gitmesi	2	5.3
Uygulamada özel okulların tercih edilmesi	1	2.6
Uygulama çalışmasının isteğe bağlı olması	1	2.6
Derse girme ve ders anlatma olayının zorunlu olmaması	1	2.6
Derse girme ve ders anlatma ile rehberlik uygulamalarının ayrı ayrı yapılması	1	2.6

Tablo 9'da da görüldüğü gibi, öğrencilerin bölüm yönetiminden beklentileri ve uygulama konusundaki önerileri, sorunun açık uçlu verilmesinden dolayı geniş bir dağılım göstermektedir.

Öğrencilerin % 50'si derslerin uygulama öncesinde bireysel ve grup uygulamalarına yönelik verilmesini, % 44,7'si uygulama öncesinde bilgilendirme yapılmasını, % 36.8'i uygulama yapılacak okulların dikkatle seçilmesini, % 21.1'i uygulamanın okulun açıldığı ilk günün başlamamasını, %18.4'ü uygulama okullarına bölüm elemanları tarafından daha sık ziyaret yapılmasını ve faaliyetlerin izlenmesini istemektedir.

Yine öğrencilerin % 13.2'si uygulama süresinin artırılmasını ve uygulama yapılacak okullarla daha önceden iletişime girilmesini, % 10.5'i uygulama sırasında bölümde derslere devam edilmesini, %7.9'u uygulama süresinin yarı yıllara dağıtılmasını, uygulamanın 8. yarıyılıda yapılmamasını, sekizinci yarıyıldaki derslerin daha önce verilmesini ve uygulama sırasında bölüm içinde uygulamaya ve sorunlara ilişkin toplantıların yapılmasını, % 5.3'ü öğrencilerin istedikleri kişilerle uygulamaya gitmesini, %2.6'sı uygulamada özel okulların tercih edilmesini, uygulamanın isteğe bağlı olmasını, derse girme olayının zorunlu olmasını ve derse girme, ders anlatma ile rehberlik uygulamalarının ayrı yapılmasının önermiş ve istemişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin gittikleri okulların idari yönetiminin büyük bir çoğunluğu, rehberlik faaliyetlerine inanmaktadır ve bu tür faaliyetleri desteklemektedir.

Gidilen okullarda çoğunlukla yapılan rehberlik faaliyetleri, anket, test, envanter uygulama, bunların yorumlanıp kullanılması, bireysel danışma ve mesleki rehberlik çalışmalarıdır. Öğrencilerin yaptıkları rehberlik faaliyetleri de, gittikleri okulların yaptıkları çalışmalara paralel olarak bireysel danışma, grupla danışma ve anket, test, envanter uygulamalarıdır. Derse girme ve ders anlatma uygulamanın bir parçası olmasından dolayı, rehberlik faaliyetleri içinde yürütülmüştür.

Öğrenciler, bireysel ve grupla danışma gibi bilgi ve beceri gerektiren çalışmalarda, çoğunlukla kendilerini yetersiz hissetmişlerdir. Öğrencilerin kendilerini yeterli hissettikleri alanlar ise çok azdır. Öğrencilerin çoğu alanda kendilerini yetersiz hissetmelerinin en büyük nedeni, dört yıllık eğitimleri sırasında yeterli uygulama olanağı bulamamalarından, bilgilerini pratikte kullanamamalarından doğmaktadır.

Öğrencilerin yarısına yakını, dersine girdikleri sınıflardaki öğrencilerle iyi bir iletişim kurduklarından ve ders anlatma konusunda başarılı olduklarından, derse girme ve ders anlatmayı yararlı bir uygulama olarak değerlendirmişlerdir. Ancak, bu uygulamanın gereksiz olduğunu düşünenlerin sayısı da az değildir. Bu öğrenciler, rehber danışmanların derse girerek öğrenciler gözünde otorite olarak algılandığını ve bunun da yapılacak rehberlik faaliyetlerini aksatıp, kısıtlıyacağını düşünmektedirler.

Öğrencilerin uygulama sırasında karşılaştıkları sorunlar; fiziksel şartlardan, zamandan ve okul yönetiminden dolayı olmak üzere dağılım göstermektedir. Öğrencilerin yapmak zorunda olduğu bazı rehberlik faaliyetleri için yeterli zaman, mekan ve öğrenci bulamamaları, okul idaresinin bu tür faaliyetlerin yapılmasına koyduğu kısıtlamalar, öğrencilerin yaşadıkları sorunların başında gelmektedir.

Yapılan uygulama çalışmasının öğrencilerin mesleki tutumlarını olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Bu çalışmanın da öğrencilerin yarısında olumlu bir etki yarattığı söylenebilir.

Öğrenciler uygulamanın daha verimli ve istenen amaçlar doğrultusunda geçmesi için bölüm yönetimi, ders programları, uygulama okullarıyla ilgili ve uygulamanın yapıldığı zamana yönelik beklenti ve önerileri olmuştur. Öğrenciler çoğunlukla, derslerin uygulamaya yönelik verilmesini, uygulama hakkında daha evvelden bilgilendirme yapılmasını ve seçilen okulların daha dikkatli incelenip kararlaştırılmasını istemişlerdir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencilerinin son sınıfta yaptıkları uygulama çalışmasının daha verimli ve istenen amaçlara uygun bir şekilde yapılabilmesi için:

1. Uygulamaya gitmeden önce, öğrencilerden uygulamada yapmaları beklenen faaliyetler hakkında geniş bilgi verilmelidir.
2. Uygulama çalışmasından önce, öğrencilerle bölüm derslerinde, bireysel ve grupla danışma konusunda örnek uygulamalar yapılmalıdır.
3. Uygulama dönüşünde okutulan uygulamaya yönelik dersler, daha önceki yıllarda okutulmalıdır.
4. Bölüm ders programı içine, teorik bilgileri pratikte uygulamaya yönelik derslerin, içeriklerinin yeniden gözden geçirilip konulması sağlanmalıdır.
5. Bölüm içinde, bireysel ve grupla danışma yapmaya olanak sağlayacak fiziksel şartların oluşturulması gerekmektedir.
6. Uygulamaya gidilen okulların, rehberlik servislerinin işleyişleri daha önceden incelenmeli ve çalışan rehberlik servislerine öğrenciler gönderilmelidir.

7. Uygulama okullarına hangi öğrencilerin gideceği, öğrencilerin kararına bırakılmı, motivasyon açısından isteyen öğrenci, istediği kişiyle uygulamaya gidebilmelidir.

8. Uygulama, okulların açıldığı ilk gün başlatılmamalıdır.

9. Uygulama çalışmasının uzatılması konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

10. Okulların rehberlik servislerine en fazla iki öğrenci gönderilmesine özen gösterilmelidir.

11. Uygulama yapılacak okullarla, bölüm idaresi daha önce irtibata girmeli ve öğrencilerin uygulama boyunca ilgi ile kabul edilmesi sağlanmalıdır.

12. Uygulama okullarına bölüm öğretim elemanları daha sık ziyarete gitmesi ve yürütülen bireysel ve grupla danışma faaliyetlerinde öğrencilere süpervizörlük yaparak destek sağlamaları yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

13. Rehberlik uygulamasının, sadece rehberlik servislerinde yapılması, derse girme ve ders anlatma görevinin öğretmenlere bırakılması için uygulamanın yeniden düzenlenmesi yapılmalıdır.

14. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü öğrencilerinin son sınıfta, ortaöğretimde yaptıkları uygulama çalışmasından başka, en az bir ay boyunca Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde bir başka uygulama çalışması yapmaları yönünde çalışmalar başlatılmalıdır.

KAYNAKLAR

Bakırcıoğlu, Rasim, **İlköğretim, Ortaöğretim, Yükseköđretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: Bakırcıoğlu Yayınları, 1985.

Çağlar, Adil. "Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde Yapılan Öğretmenlik Uygulaması Üzerine Bir Araştırma" **M.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi**. 1991, Sayı 3, s.53-73.

Kuzgun, Yıldız. **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları No:9, 1988.

MEB. "Talim ve Terbiye Kurulu Kararları" **Tebliğler Dergisi**. Cilt 54, Sayı 2335, 29 Nisan 1991.

MEB. **Öğretmen Yetiřtirmede Koordinasyon**. Ankara, 1992.